Erityisasiantuntija Eliisa Hujala
Työ- ja elinkeinoministeriö
10.3.2021

U 4/2021 vp Brexit-mukautusvaraus

Euroopan komissio teki 25. joulukuuta 2020 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Brexit-mukautusvarauksen perustamisesta (KOM(2020) 854 lopullinen). Varaus on osa heinäkuussa 2020 Eurooppa-neuvoston linjaamaa sopua EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä. Neuvoston asetuksen (2020/2093) 10 artiklassa on vahvistettu Brexit-mukautusvarauksen kokonaismäärärahoiksi enintään 5 mrd. euroa vuoden 2018 hintoina.

Väline olisi määräaikainen ja sillä lievennettäisiin UK:n EU-erosta aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia kaikissa jäsenvaltioissa. Tarkoituksena on tukea niitä jäsenvaltioita, alueita ja aloja, joihin Yhdistyneen kuningaskunnan ero EU:sta vaikuttaa eniten.

U-kirjelmässä tehdään selkoa komission ehdottamasta toimeenpanoa koskevasta tarkemmasta sääntelystä, joka sisältää varojenjakomekanismin ja ohjaa varojen käyttöä jäsenvaltioissa.

Valtaosa 5 mrd. euron kokonaisuudesta eli 4 mrd. euroa jaettaisiin jäsenvaltioille ennakkomaksuina vuonna 2021 asetusehdotuksen liitteessä 1 vahvistetun menetelmän perusteella. Loppuosa 1 mrd. euroa jaettaisiin asetuksessa erikseen vahvistettavan kriteeristön mukaisesti vuonna 2024 sellaisten tukikelpoisten menojen kattamiseksi, jotka ylittävät ennakkomaksuina maksetun määrän. Jäsenvaltioiden osuudet ennakkomaksuista määräytyisivät sen mukaan, miten ero vaikuttaa niiden talouksiin. Huomioon otettaisiin kaksi tekijää: Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa käydyn kaupan määrä ja Yhdistyneen kuningaskunnan yksinomaisella talousvyöhykkeellä pyydetyn kalan määrä. Jakomenetelmän seurauksena Irlanti olisi suurin ennakkomaksujen saaja (noin neljännes määrärahoista). Seuraavaksi eniten saisivat Alankomaat, Saksa, Ranska ja Belgia.

Varauksesta maksettava tuki ei edellyttäisi täydentävää kansallista vastinrahoitusta.

Suomelle osoitettavat ennakkomaksut olisivat komission ehdotuksen mukaan noin 13,6 miljoonaa euroa. Lopullinen saanto määräytyy, kun komissio arvioi jäsenvaltioiden maksuhakemukset ja tekee päätöksen mahdollisista lisäallokaatioista. Valtioneuvosto on antanut U 8/2021 vp kirjelmän asetusehdotukseen liittyvästä lisätalousarvio-ehdotuksesta nro 1 EU:n talousarvioon varainhoitovuodelle 2021. Alustavan arvion mukaan ehdotus Brexit-mukautusvarauksen käyttöönottamiseksi kasvattaisi Suomen maksuja EU:lle vuonna 2021 yhteensä noin 73 miljoonalla eurolla, kun Suomen laskennallisen maksuosuuden EU:n talousarviosta rahoituskehyskaudella 2021-2027 arvioidaan olevan keskimäärin noin 1,7 prosenttia. Jäsenmaksun muutos on huomioitu valtion vuoden 2021 menoarviossa.

Menojen tukikelpoisuuden edellytyksenä olisi, että Brexit-mukautusvarauksesta maksuun haettavat kustannukset ovat aiheutuneet ja maksettu 1.7.2020 – 31.12.2022. Jäsenvaltion tulee voida osoittaa kustannusten yhteys brexitiin. Tuen jakamisesta kussakin maassa eri alueille ja sektoreille ei ehdoteta yksityiskohtaista sääntelyä. Kansallisesti päätettäisiin asetuksen sallimissa rajoissa mihin asetusehdotuksen 3 ja 5 artiklan mukaisiin toimiin ja käyttötarkoituksiin varat osoitettaisiin yhdelle tai useammalle hallinnonalalle. Ohjelma-asiakirjaa ei vaadita. Jäsenvaltiot laativat koko toteutusjaksolta yhden maksuhakemuksen 30.9.2023 mennessä.

Asetus olisi voimaan tullessaan Suomessa sellaisenaan suoraan sovellettavaa oikeutta. Asetuksen toimeenpano edellyttäisi täydentävää kansallista sääntelyä. Varaukseen ei sovelleta ns. CPR-yleisasetuksessa annettavia yhteisiä säännöksiä Euroopan aluekehitysrahastolle, Euroopan sosiaalirahastolle ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastolle eikä tuki ole osa *Uudistuva ja osaava Suomi* –ohjelmaa 2021 – 2027.

Ehdotusta on käsitelty neuvoston rakennetoimityöryhmässä lukuun ottamatta varojenjakomekanismia, joka on toistaiseksi suljettu neuvottelujen ulkopuolelle. Asetuksen voimaantulon tavoiteaikataulu on kesäkuu 2021.

Euroopan parlamentin REGI-valiokunnan raportööri Pascal Arimont (EPP, BE) on laatinut ehdotuksesta mietintöluonnoksen:

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/REGI-PR-680711_EN.pdf

Viimeisimpien tietojen mukaan Euroopan parlamentti vahvistaa ensimmäisen lukemisen kannat vasta syyskuun täysistunnossaan 2021.

Euroopan tilintarkastustuomioistuin on antanut ehdotuksesta lausunnon 1/2021:

https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/OP21_01/OP21_01_Brexit_adjust_reserve_FI.pdf